

9. јун 2022. године

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ЗА УТВРЂИВАЊЕ СТОПЕ КОНТРАЦИКЛИЧНОГ ЗАШТИТНОГ СЛОЈА КАПИТАЛА ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ

Извршни одбор Народне банке Србије је на основу члана 14. став 1. тачка 11) Закона о Народној банци Србије („Службени гласник РС”, бр. 72/2003, 55/2004, 85/2005 – др. закон, 44/2010, 76/2012, 106/2012, 14/2015 и 40/2015 – одлука УС и 44/2018) и на основу тачке 436. Одлуке о адекватности капитала банке („Службени гласник РС”, бр. 103/2016, 103/2018, 88/2019, 67/2020, 98/2020, 137/2020 и 59/2021, у даљем тексту: Одлука о адекватности капитала), на седници одржаној 9. јуна 2022. године, одлучио да стопу контрацикличног заштитног слоја капитала (у даљем тексту: *ССуВ*) за Републику Србију задржи у висини од 0%, имајући у виду да се оцењено учешће реалне кредитне активности у реалном БДП-у налази испод свог дугорочног тренда, као и да би, уз присутне глобалне неизвесности у условима интензивирања геополитичких тензија и избијања конфликта у Украјини, утврђивање стопе *ССуВ*-а изнад 0% могло да утиче на потенцијални нижи раст кредитне активности.

ССуВ представља додатни основни акцијски капитал које су банке у обавези да одржавају изнад прописаних регулаторних минимума у износу који је једнак производу њихове ризичне активе и специфичне стопе *ССуВ*-а. Применом овог инструмента утиче се на ублажавање цикличне димензије системског ризика, будући да се њиме током периода израженог кредитног раста ствара додатни слој основног акцијског капитала, који може бити ослобођен када се системски ризици материјализују.

Народна банка Србије утврђује на тромесечном нивоу стопу *ССуВ*-а за Републику Србију, узимајући у обзир вредност референтног показатеља, важеће смернице и препоруке Европског одбора за системски ризик и остале променљиве које сматра релевантним за праћење цикличне димензије системског ризика. У складу с тачком 436. ставом 2. и 3. Одлуке о адекватности капитала, основу за обрачун референтног показатеља на бази кога се процењује потребна висина стопе *ССуВ*-а представља одступање учешћа кредита у БДП-у од свог дугорочног тренда. Одређивање стопе *ССуВ*-а за Републику Србију усаглашено је с препоруком за утврђивање стопе *ССуВ*-а Европског одбора за системски ризик (*ESRB/2014/1*).

Ради одређивања стопе ССуВ-а за Републику Србију, поред одступања учешћа кредита у БДП-у од дугорочног тренда, узети су у обзир и додатни опциони показатељи, у складу с тачком 436. ставом 4. Одлуке о адекватности капитала. Коришћени су опциони показатељи праћења кредитне активности који осликавају карактеристике домаћег финансијског система, а односе се на тржиште непокретности, спољну неравнотежу и на кретања у банкарском сектору.

Тржиште непокретности

Током првог тромесечја 2022. године, забележен је раст укупног броја издатих дозвола новоградње од 12% у односу на исто тромесечје прошле године. Показатељ *LTV* мерен односом вредности хипотекарних стамбених кредита за чије је обезбеђење хипотекован стан и процењене вредности тих станова у првом тромесечју 2022. благо је опао у односу на претходно тромесечје и износио је 65,3%² (65,6% у Т4 2021), што је знатно испод регулаторног максимума од 80%³.

Резултати анкете о кредитној активности банака показују да су банке у Т1 2022. наставиле с благим поштравањем стандарда по којима су одобравале кредите привреди, под утицајем већих трошкова финансирања, неизвесности у погледу опште економске ситуације и последичне мање спремности за преузимање ризика. С друге стране, банке су оцениле да су кредитни стандарди становништву у Т1 2022, четврто тромесечје заредом, ублажени, првенствено захваљујући конкуренцији у банкарском сектору, опоравку тржишта рада и факторима везаним за тржиште некретнина. Истовремено, тражња оба сектора за кредитима наставила је да се повећава. Финансирање обртних средстава и капиталних инвестиција доминантни су фактори раста тражње привреде

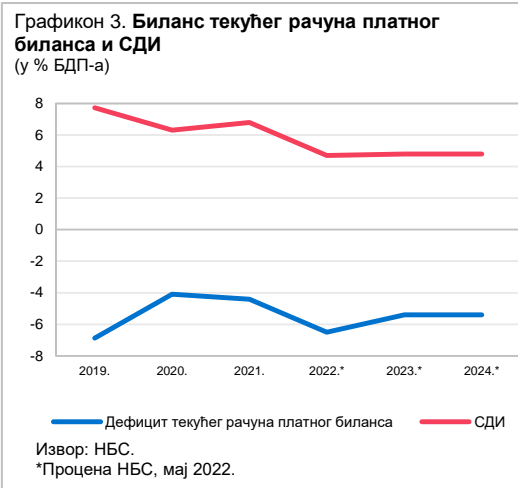
² Према подацима Народне банке Србије.

³ Одлуком о мерама за очување и јачање стабилности финансијског система („Службени гласник РС”, бр. 34/2011, 114/2017 и 84/2020), кредит који је обезбеђен хипотеком на непокретности може бити одобрен физичком лицу под условом да износ кредита није већи од 80% вредности те непокретности. Изузетно банка може физичком лицу одобрити стамбени кредит који је обезбеђен хипотеком на непокретности под условом да је обезбедила да износ тог кредита није већи од 90% вредности те непокретности ако се тај кредит одобрава у оквиру мера подршке државе одређеним категоријама физичких лица или ако се кредит одобрава за куповину прве стамбене непокретности.

за кредитима, док су код становништва водеће потребе за рефинансирањем и куповином непокретности.

Показатељи спољне неравнотеже

Према прелиминарним подацима, у Т1 2022. прилив капитала у Републику Србију по основу нето СДИ износио је 551,1 млн евра. Прилив капитала је био нешто нижи него у истом периоду претходне године, али је остао пројектно распрострањен и претежно усмерен у разменљиве секторе. У условима знатног раста увоза енергената, првенствено због раста њихових цена на светском тржишту, дефицит текућег рачуна платног биланса у Т1 2022. износио је 1,3 млрд евра. Очекује се да ће учешће дефицита текућег рачуна у БДП-у у 2022. износити око 6,5%, као и да ће дефицит текућег рачуна бити у највећој мери покривен нето приливом СДИ. У средњем року очекује се постепено смањење текућег дефицита ка нивоу од 5% БДП-а, чему ће допринети и повољнији односи размене.

Основни показатељи банкарског сектора

Банкарски сектор је остао адекватно капитализован и високо ликвидан, уз очекивања да ће се ту задржати у наредном периоду. На крају Т1 2022. године, показатељ адекватности капитала на нивоу банкарског сектора износио је 20,0%, што је знатно изнад регулаторног минимума.⁴

Вредност количника одобрених кредита и примљених депозита (*Loan-to-Deposit – LtD*) на крају марта 2022. забележио је вредност од 0,83, што је мање од 1 и указује на то да се банке у већој мери ослањају на домаће, стабилне изворе финансирања, као што су депозити.

⁴ Од 30. јуна 2017. године минимум показатеља адекватности капитала износи 8% (минимум показатеља основног капитала је 6%, док је минимум показатеља основног акцијског капитала 4,5%).

Учешће проблематичних кредита у укупним кредитима банкарског сектора смањено је и има евидентан опадајући тренд као резултат Стратегије за решавање проблематичних кредита и других регулаторних активности Народне банке Србије. На крају Т1 2022. године, учешће проблематичних кредита износило је 3,4%, што је за око 0,4 п.п. мање него у Т1 2021.

Оцена системског ризика финансијског система Републике Србије

Показатељ системског стреса (у даљем тексту: ПСС) развијен је с циљем да се идентификују периоди повишеног стреса и ниво системског ризика финансијског система Републике Србије. ПСС обухвата низ показатеља који сагледавају величину финансијског стреса у шест најважнијих сегмената финансијског система Републике Србије: девизно

тржиште, тржиште државних ХоВ, тржиште новца, тржиште капитала, банкарски сектор и међународно окружење.

У Т1 2022. ПСС је забележио раст у односу на претходно тромесечје. Након раста нивоа системског стреса у току 2020. услед ширења пандемије, ПСС је наставио да се смањује и бележи стабилну системску компоненту до краја фебруара 2022. године. Раст ПСС-а забележен је у марту 2022, у највећој мери услед ризика из међународног окружења и кретања у банкарском сектору и тржишту државних ХоВ.

Континуирано унапређење регулаторних мера које спроводи Народна банка Србије, као и побољшање домаћег макроекономског окружења остварено у претходном периоду, утицали су на то да банкарски систем Републике Србије остане стабилан, адекватно капитализован и високо ликвидан, уз очекивања да ће се ту задржати и у наредном периоду. Показатељ адекватности капитала за март 2022. износио је 20,0%, док је просечан месечни показатељ ликвидности у марту 2022. бележио вредност од 2,0. Резултати макропруденцијалних стрес-тестова за децембар 2021. године потврђују да и у случају најнеповољнијег сценарија показатељ адекватности капитала бележи вредности које су знатно изнад регулаторног минимума.

У фебруару 2022. рејтинг агенција *Fitch Ratings* задржала је кредитни рејтинг Србије на нивоу *BB+*, један ниво до инвестиционог, уз стабилне изгледе за наредни период. У својој одлуци да задржи кредитни рејтинг Србије, агенција *Fitch Ratings* је истакла кредибилан оквир макроекономске политике, одговорну фискалну политику, квалитетније управљање и виши ниво економског развоја Србије у односу на земље са сличним кредитним рејтингом.